

EL

EL

EL

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 3.10.2008
COM(2008) 635 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ,
ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Καλύτερη ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής: μεγαλύτερη
υποστήριξη για το συνδυασμό της επαγγελματικής με την ιδιωτική και την οικογενειακή
ζωή**

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ,
ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Καλύτερη ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής: μεγαλύτερη υποστήριξη για το συνδυασμό της επαγγελματικής με την ιδιωτική και την οικογενειακή ζωή

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι επιλογές στις οποίες προβαίνουν οι άνδρες και οι γυναίκες για το συνδυασμό των επαγγελματικών, ιδιωτικών και οικογενειακών πτυχών της ζωής τους είναι προπαντός προσωπικής φύσης. Εντούτοις, οι λύσεις που ευρίσκουν για να εξισορροπήσουν αυτές αντιφατικές απαιτήσεις έχουν επίπτωση στη δημόσια πολιτική, καθόσον επηρεάζουν για παράδειγμα τη συμμετοχή στην αγορά της εργασίας και τα ποσοστά γονιμότητας. Ταυτόχρονα, η δημόσια πολιτική επηρεάζει με τη σειρά της τις προσωπικές επιλογές, παραδείγματος χάρι καθιερώνοντας νόμιμο δικαίωμα για οικογενειακές άδειες και δημόσια παροχή υπηρεσιών φύλαξης παιδιών και άλλων εξαρτωμένων ατόμων, ή ακόμη επηρεάζοντας άλλες παραμέτρους, όπως τα ωράρια λειτουργίας των εμπορικών καταστημάτων ή τη διάρκεια της σχολικής ημέρας. Παρόλο που το επίκεντρο της προσοχής ήταν η υποστήριξη των επιλογών των μισθωτών, ή εκείνων που επιθυμούν να γίνουν, τα θέματα αυτά καλύπτουν εξίσου και τους μη μισθωτούς εργαζομένους.

Οι στρατηγικές που στοχεύουν στην υποστήριξη των ανωτέρω επιλογών βασίζονται σε ένα φάσμα συστατικών στοιχείων και απαιτούν την προσήλωση των διαφόρων παραγόντων. Η διάρθρωση των υπηρεσιών παροχής φροντίδας των παιδιών, το δικαίωμα αδειών και το εύκαμπτο ωράριο εργασίας αποτελούν συστατικά στοιχεία του συνδυασμού πολιτικών, ενώ οι αρμοδιότητες κατανέμονται μεταξύ ευρωπαϊκού, εθνικού και τοπικού επιπέδου – και μεταξύ των κοινωνικών εταίρων ευρωπαϊκού, εθνικού και τομεακού επιπέδου.

Βεβαίως, ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης σ' αυτό τον τομέα είναι σχετικά περιορισμένος, όμως η επιτυχία των πολιτικών συνδυασμού που έχει αναπτύξει επηρεάζει σημαντικά τους μείζονες στόχους της, ιδιαίτερα την ποσοτική και ποιοτική βελτίωση της απασχόλησης. Επομένως η παρούσα ανακοίνωση επανεξετάζει την τρέχουσα κατάσταση και παρουσιάζει τα διαβήματα που έγιναν για την ανάπτυξη του νομοθετικού πλαισίου, καθώς και τις προτάσεις που τη συνοδεύουν.

2. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο επιτυχής συνδυασμός εργασίας και ιδιωτικής ζωής έχει ιδιαίτερη σημασία για ορισμένους βασικούς πολιτικούς στόχους.

Η στρατηγική της Λισαβόνας, που καταρτίστηκε το 2000, καλύπτει το συνδυασμό αυτό. Με την εκ νέου ώθησή της το 2005¹ δόθηκε μεγαλύτερη έμφαση στην ανάπτυξη και την απασχόληση και αναγνωρίστηκε ότι το τεράστιο δυναμικό που αντιπροσωπεύουν οι γυναίκες στην αγορά της εργασίας πρέπει να αξιοποιηθεί για να έχει επιτυχία η στρατηγική. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μαρτίου 2005 τόνισε κατά πόσο τα μέτρα που επιτρέπουν το συνδυασμό εργασίας και οικογενειακής ζωής μπορούν να συμβάλουν ώστε να καταστεί η αγορά εργασίας ελκυστική για μεγαλύτερο αριθμό ατόμων. Εντούτοις, καθορίζοντας ένα ποσοστό απασχόλησης - στόχο για τις γυναίκες (60%) κατώτερο από το γενικό στόχο (70 %), το Συμβούλιο αναγνώρισε την έλλειψη ισορροπίας που επικρατεί στα ποσοστά απασχόλησης κατά φύλο.

Οι κατευθυντήριες γραμμές για την υποστήριξη της στρατηγικής της Λισαβόνας αντιμετωπίζουν αυτή την έλλειψη ισορροπίας μεταξύ των φύλων προβλέποντας πολιτικές συνδυασμού, όμως, σύμφωνα με τη διατύπωση της κοινής έκθεσης για την απασχόληση 2007/2008² «η πρόοδος στον τομέα της ισότητας των δύο φύλων ήταν ανομοιογενής» και «πολλά κράτη μέλη απέχουν πολύ από την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί στον τομέα της παιδικής φροντίδας, ενώ τα περισσότερα από αυτά ούτε καν αναφέρουν το ζήτημα αυτό στις εθνικές στρατηγικές τους». Παρά το γεγονός αυτό, η γυναικεία απασχόληση ήταν η κύρια κινητήρια δύναμη της συνεχούς ανάπτυξης της απασχόλησης στην ΕΕ κατά τα τελευταία έτη. Μεταξύ 2000 και 2007, ο αριθμός των απασχολούμενων στην ΕΕ-27 αυξήθηκε κατά 14,6 εκατομμύρια, εκ των οποίων 9,2 εκατομμύρια ήταν γυναίκες. Το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών (ηλικίας 15 - 64 ετών) αυξήθηκε κάθε έτος, για να φθάσει το 58,3% το 2007, δηλαδή 4,6 εκατοστιαίες μονάδες πάνω από το επίπεδο του 2000 και σαφώς εντός του πλαισίου του στόχου του 60% έως το 2010.

Πρόκειται για εντυπωσιακό επίτευγμα, όμως ο αντίκτυπός του στην ισότητα των φύλων έγινε λιγότερο αισθητός. Η Συνθήκη³ καλεί την ΕΕ να εξαλείψει τις ανισότητες και να προάγει την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών σε όλες τις δραστηριότητές της. Όμως οι δείκτες των αμοιβών, του διαχωρισμού της αγοράς εργασίας και της παρουσίας των γυναικών σε θέσεις λήψης αποφάσεων δεν επισημαίνουν καμία ιδιαίτερη πρόοδο κατά τα τελευταία έτη. Ιδιαίτερα, η διαφορά αμοιβών μεταξύ των δύο φύλων⁴ παραμένει σταθερή στο 15 % από το 2003 και δεν έχει μειωθεί παρά μόνο κατά μία εκατοστιαία μονάδα από το 2000. Όπως επισημαίνει η Επιτροπή στην ετήσια έκθεσή της για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών⁵, «φαίνεται ότι οι σημαντικές προσπάθειες που καταβάλλονται στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την αύξηση της απασχόλησης με σκοπό να επιτευχθεί τόσο ποσοτική όσο και ποιοτική («more and better jobs») αύξηση της απασχόλησης των γυναικών φαίνεται να έχουν αποδώσει καρπούς σε μεγάλο βαθμό τόσο από ποσοτική όσο και από ποιοτική άποψη».

---

¹ COM(2005) 24.

² Σελ. 9 της κοινής έκθεσης για την απασχόληση 2007/2008 που εκδόθηκε από το Συμβούλιο στις 29 Φεβρουαρίου 2008 και δημοσιεύθηκε στις 3 Μαρτίου 2008. Στη σελίδα 4 της έκθεσης επικρίνεται το γεγονός ότι «η ικανότητα ανταπόκρισης των ευρωπαϊκών αγορών εργασίας στις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης και της γήρανσης παραμένει ανεπαρκής».

³ Άρθρο 2 και άρθρο 3 παράγραφος 2.

⁴ Η «διαφορά αμοιβών μεταξύ των δύο φύλων» είναι η διαφορά μεταξύ της μέσης ωριαίας αμοιβής των γυναικών και των ανδρών χωρίς τους φόρους για το σύνολο της οικονομίας. Βλ. Καταπολέμηση των διαφορών στις αμοιβές των δύο φύλων - COM(2007) 424.

⁵ COM(2008) 10.

Αυτή η κατάσταση δεν είναι πιθανόν να αλλάξει ενόσω εξακολουθεί να υπάρχει η σημερινή έλλειψη ισορροπίας μεταξύ των φύλων ως προς την επιλογή λύσεων συνδυασμού (για παράδειγμα, όσον αφορά την απασχόληση μερικού χρόνου ή τις άδειες για οικογενειακούς λόγους) και ενόσω παρατηρείται σημαντική απόκλιση των ποσοστών απασχόλησης μεταξύ γυναικών με παιδιά και γυναικών χωρίς παιδιά. Αν και μεταξύ 2000 και 2007 τα συνολικά ποσοστά απασχόλησης των δύο ομάδων έχουν αυξηθεί, η απόκλιση των δύο αυτών ποσοστών απασχόλησης παραμένει στις 12 εκατοστιαίες μονάδες.

Η σημασία των πολιτικών συνδυασμού για τη δημογραφική ανανέωση σήμερα αναγνωρίζεται ρητά σε ευρωπαϊκό επίπεδο⁶. Με τη γήρανση του πληθυσμού και την πτώση της γεννητικότητας, αυτές οι πολιτικές μπορούν να βοηθήσουν τις γυναίκες και τους άνδρες που φροντίζουν ηλικιωμένα εξαρτώμενα άτομα, αφενός, και επιτρέπουν τον ευκολότερο συνδυασμό της γονικής ιδιότητας και της εργασίας, αφετέρου. Αποδεικτικά στοιχεία βεβαιώνουν σαφώς ότι στα κράτη μέλη που διαθέτουν αποτελεσματικές πολιτικές, χάρη στις οποίες οι γυναίκες και οι άνδρες μπορούν να εξισορροπούν τις επαγγελματικές και τις οικογενειακές ευθύνες τους, τα ποσοστά γονιμότητας και τα ποσοστά γυναικείας απασχόλησης είναι ανωτέρα. Περαιτέρω, μια θέση εργασίας υψηλής ποιότητας αναγνωρίζεται ως η βέλτιστη προστασία από τον κοινωνικό αποκλεισμό και τη φτώχεια γενικά. Η σημασία της παροχής υπηρεσιών υψηλής ποιότητας και προσιτού κόστους για τη φύλαξη παιδιών και άλλων εξαρτωμένων ατόμων τονίζεται στο πλαίσιο των ενεργητικών πολιτικών ένταξης⁷. Όπως τονίζεται στην κοινή έκθεση για την κοινωνική προστασία και την κοινωνική ένταξη του 2008⁸, οι στρατηγικές για την αύξηση της πρόσβασης και της παραμονής των γονέων στην αγορά εργασίας, οι οποίες περιλαμβάνουν παροχή υπηρεσιών που τους το επιτρέπουν και επαρκείς ενισχύσεις του εισοδήματος, αποτελούν ακόμη ένα ιδιαίτερα ζωτικής σημασίας στοιχείο για την καταπολέμηση της φτώχειας των παιδιών.

Η έκθεση αναγνωρίζει το μείζονα ρόλο των μέτρων συνδυασμού, π.χ. εκείνων που βελτιώνουν την ποιότητα και τη διαθεσιμότητα των δομών φύλαξης παιδιών, αλλά επίσης προβάλλει τη σημασία της έρευνας για μέτρα σχετικά με την ένταση της εργασίας και την ποιότητα των θέσεων εργασίας.

Όπως επισημαίνεται ανωτέρω, ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερομένων μερών, επίσης και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, συμμετέχει στην ανάπτυξη και την κατάρτιση πολιτικών συνδυασμού.

Η Επιτροπή έχει συμπεριλάβει το συνδυασμό μεταξύ των έξι τομέων δράσης προτεραιότητας στον χάρτη πορείας της για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών για την περίοδο 2006-2010⁹ και τα μέτρα σ' αυτό τον τομέα συνδέονται στενά με τη σχετική προτεραιότητα της επίτευξης οικονομικής ανεξαρτησίας με ίσους όρους για γυναίκες και άνδρες.

Αυτή η προτεραιότητα ελήφθη υπόψη στο Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για την Ισότητα των Φύλων, που εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μαρτίου 2006, και συμπεριελήφθη στο κοινό πρόγραμμα και τις δηλώσεις της γερμανικής, της πορτογαλικής και της σλοβενικής

---

⁶ Προώθηση της αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών - (COM(2007)244).

⁷ COM(2007) 620.

⁸ http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/publications_en.htm Βλ. επίσης την πλήρη έκθεση της ειδικής ομάδας για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και την ευημερία των παιδιών, που συστάθηκε από την επιτροπή κοινωνικής προστασίας (SPC): http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/docs/social_inclusion/2008/child_poverty_en.pdf.

⁹ COM(2006) 92.

προεδρίας του Συμβουλίου κατά την περίοδο 2007-08¹⁰. Τον Μάρτιο του 2008 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η διαθεσιμότητα και η δυνατότητα προσιτού κόστους της ποιοτικής φροντίδας των παιδιών πρέπει να αυξηθούν σύμφωνα με τους συμφωνηθέντες στόχους και ότι πρέπει να συνεχισθούν οι προσπάθειες για την υποστήριξη του συνδυασμού. Επίσης στο κοινό πρόγραμμά τους¹¹ για τους δεκαοκτώ μήνες έως το τέλος του 2009 η γαλλική προεδρία και οι μελλοντικές προεδρίες, τσεχική και σουηδική, ανέλαβαν τη δέσμευση να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στα μέτρα για τη βελτίωση του συνδυασμού της επαγγελματικής, της οικογενειακής και της ιδιωτικής ζωής τόσο για τις γυναίκες όσο και για τους άνδρες.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει ζητήσει επανειλημμένα βελτιώσεις στην υπάρχουσα κοινοτική νομοθεσία για την άδεια μητρότητας και τη γονική άδεια¹² και, στις προτάσεις του του Μαΐου 2008 για την τροποποίηση των νέων κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση, ζήτησε να θεσπιστούν συστήματα γονικής και άλλων ειδών άδειας¹³. Στο ψήφισμά του της 21ης Φεβρουαρίου 2008 σχετικά με το δημογραφικό μέλλον της Ευρώπης¹⁴, το Κοινοβούλιο κάλεσε τα κράτη μέλη να υιοθετήσουν τις βέλτιστες πρακτικές όσον αφορά τη διάρκεια της άδειας μητρότητας και επισήμανε ότι είναι δυνατό να επηρεαστούν ευνοϊκά τα ποσοστά γεννήσεων μέσω συντονισμένων δημόσιων πολιτικών, με τη δημιουργία υλικού και συναισθηματικού περιβάλλοντος φιλικού για την οικογένεια και το παιδί. Στο ψήφισμά του της 27ης Σεπτεμβρίου 2007¹⁵ ώθησε τα κράτη μέλη να εισαγάγουν το κόστος των επιδομάτων μητρότητας και γονικής άδειας στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης έτσι ώστε να εξασφαλιστεί ότι οι γυναίκες δεν αποτελούν πλέον δαπανηρότερο εργασιακό πόρο από ό,τι οι άνδρες και χαιρέτισαν τη διαδικασία διαβούλευσης σχετικά με το συνδυασμό μαζί με τους κοινωνικούς εταίρους. Η υποστήριξη μιας ισορροπίας εργασίας –προσωπικής ζωής είναι μία από τις τέσσερις προτεραιότητες στο πλαίσιο δράσεων σχετικά με την ισότητα των φύλων, που εγκρίθηκε από τους ευρωπαίους κοινωνικούς εταίρους το 2005. Η πλέον πρόσφατη ετήσια έκθεση¹⁶ σχετικά με αυτό το θέμα επισημαίνει ότι αυτός είναι ο τομέας που παράγει το μεγαλύτερο αριθμό πρωτοβουλιών από τους εθνικούς κοινωνικούς εταίρους. Οι εξελίξεις που παρουσιάζονται από τους κοινωνικούς εταίρους περιλαμβάνουν την εισαγωγή ή την επέκταση της άδειας φροντίδας εξαρτωμένων, των ευέλικτων ρυθμίσεων εργασίας και των μέτρων για την αύξηση της χρήσης αυτών των επιλογών από τα άτομα.

Μπορεί επομένως να συναχθεί το συμπέρασμα ότι, ενώ η ανάγκη για τις πολιτικές συνδυασμού είναι πλέον αδιαμφισβήτητη σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η ανεπάρκεια αυτών των πολιτικών σε συνδυασμό με το χάσμα των φύλων ως προς τη χρήση των εν λόγω επιλογών

¹⁰ Στο ψήφισμά του Δεκεμβρίου 2007 σχετικά με τους ισορροπημένους ρόλους των γυναικών και των ανδρών για την απασχόληση, την ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή, το Συμβούλιο αναγνώρισε ότι οι δυσκολίες για το συνδυασμό της επαγγελματικής, της οικογενειακής και της ιδιωτικής ζωής εξακολουθούν να υπάρχουν και κάλεσε την Επιτροπή, μεταξύ άλλων, να αξιολογήσει το ισχύον κοινοτικό νομικό πλαίσιο σχετικά με το συνδυασμό αυτό και ειδικά τον αντίκτυπό του στη συμμετοχή στην αγορά εργασίας.

¹¹ Έγγραφο 11249/08 POLGEN 76 του Συμβουλίου της 30ής Ιουνίου 2008.

¹² Παραδείγματος χάριν, ψήφισμα 2003/2129 (INI), P5_TA (2004)0152), σημείο 26.

¹³ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0207+0+DOC+XML+V0//EN&language=EN>

¹⁴ 2007/2156 (INI), σημεία 14 και 15: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0066+0+DOC+XML+V0//EN&language=EN>

¹⁵ 2007/2065(INI):

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P6-TA-2007-0423> σημεία 13, 28 και 29.

¹⁶ http://ec.europa.eu/employment_social/social_dialogue/docs_en.htm.

σημαίνει ότι τα μέτρα συνδυασμού δεν μπορούν ακόμα να έχουν βέλτιστη συμβολή στην επίτευξη των σημαντικών πολιτικών στόχων της ΕΕ. Η ενίσχυση της ισορροπίας εργασίας - προσωπικής ζωής αποτελεί επίσης μια πραγματική ευκαιρία για το συνδυασμό των στόχων της ασφάλειας και της ευελιξίας¹⁷, τόσο για τους εργαζομένους όσο και για τους εργοδότες, αν και οι αρχές αυτές συχνά παρουσιάζονται ως αντιτιθέμενες.

3. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΥ

Στην ετήσιά της στρατηγική χάραξης πολιτικής του 2008, η Επιτροπή ανέλαβε την υποχρέωση να προτείνει νέες πρωτοβουλίες για να βελτιώσει το συνδυασμό οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής. Τα μέτρα που αναφέρονται κατωτέρω είναι σύμφωνα προς τις αρχές της παροχής ευκαιριών, της πρόσβασης και της αλληλεγγύης στις οποίες βασίζεται η ανανεωμένη κοινωνική ατζέντα¹⁸.

Οι νομοθετικές προτάσεις εξετάζουν:

- την ενίσχυση του νόμιμου δικαιώματος των εργαζομένων να λαμβάνουν άδεια για οικογενειακούς λόγους·
- Την εξασφάλιση ίσης μεταχείρισης των αυτοαπασχολούμενων και των συμβοηθούτων/ουσών συζύγων τους.

Η ύπαρξη προσιτής οικονομικά και διαθέσιμης ποιοτικής φροντίδας των παιδιών είναι ζωτικής σημασίας για τις επιλογές συνδυασμού καθηκόντων των γονέων. Συνεπώς, οι νομοθετικές προτάσεις συνοδεύονται από έκθεση σχετικά με την πρόοδο που τα κράτη μέλη έχουν σημειώσει ως προς την επίτευξη των στόχων φροντίδας των παιδιών που εγκρίθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης του 2002.

3.1. Άδεια για οικογενειακούς λόγους

Η Επιτροπή άρχισε τις σημερινές εργασίες της το 2006 μέσω επίσημων διαβουλεύσεων με τους ευρωπαίους κοινωνικούς εταίρους σύμφωνα με τη διαδικασία του ευρωπαϊκού κοινωνικού διαλόγου. Μεταξύ άλλων, αυτό επιτρέπει στους ευρωπαίους κοινωνικούς εταίρους να διαπραγματεύονται συμφωνίες οι οποίες ενδέχεται ακολούθως να αποκτήσουν νομική ισχύ. Η πρώτη οδηγία που εγκρίθηκε σύμφωνα με αυτή την διαδικασία βασίστηκε στη συμφωνία-πλαίσιο του 1995 για τη γονική άδεια¹⁹. Τα έγγραφα διαβουλεύσεων της Επιτροπής²⁰ αφορούσαν νομοθετικά και άλλα μέτρα για την υποστήριξη του συνδυασμού και καθορίζονταν σ' αυτά διάφορες επιλογές για τους νέους τύπους αδειών που θα μπορούσαν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των εργαζομένων καλύτερα, με το συνδυασμό επαγγελματικής, ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, συγκεκριμένα άδεια πατρότητας (σύντομη χρονική περίοδος άδειας για τους πατέρες γύρω από το χρόνο της γέννησης ή της υιοθεσίας ενός παιδιού), άδεια υιοθεσίας (άδεια παρόμοια με την άδεια μητρότητας γύρω από το χρόνο της υιοθεσίας ενός παιδιού) και υική άδεια (για τη φροντίδα εξαρτώμενων μελών της οικογενείας).

¹⁷ Βλ. COM(2007) 359 τελικό. Για τη θέσπιση κοινών αρχών όσον αφορά την ευελιξία με ασφάλεια: περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας μέσω της ευελιξίας με ασφάλεια.

¹⁸ COM(2008) 412.

¹⁹ Οδηγία 96/34/ΕΚ του Συμβουλίου της 3ης Ιουνίου 1996 σχετικά με τη συμφωνία-πλαίσιο για τη γονική άδεια, που συνήφθη από την UNICE, τη CEEP και τη CES (EE L 145 της 19.06.1996, σ. 4).

²⁰ SEC(2006) 1245 και SEC(2008) 571.

Η Επιτροπή πρότεινε επίσης τρόπους για τη βελτίωση της νομοθεσίας για την προστασία της μητρότητας (οδηγία 92/85/ΕΟΚ) και της συμφωνίας-πλαίσιου για τη γονική άδεια που αποτελεί παράρτημα της οδηγίας 96/34/ΕΚ. Οι προτάσεις σχετικά με τη γονική άδεια καλύπτουν τα κίνητρα για τους πατέρες να ζητήσουν γονική άδεια, την προστασία των δικαιωμάτων απασχόλησης και την απαγόρευση των διακρίσεων, τη διάρκεια μιας τέτοιας άδειας και την αμοιβή κατ' αυτήν, την ευελιξία για τη λήψη γονικής άδειας και την ηλικία του παιδιού.

Άλλα μέτρα που τονίζονται από την Επιτροπή περιλαμβάνουν τις υποδομές φροντίδας για παιδιά και άλλα εξαρτώμενα άτομα, τους νέους τρόπους εργασίας (συμπεριλαμβανομένης της τηλεργασίας) και την ενθάρρυνση των ανδρών να προβαίνουν σε επιλογές συνδυασμού.

Με μια έκθεση που υποβλήθηκε στην τριμερή κοινωνική σύνοδο κορυφής τον Μάρτιο του 2008 αναγγέλθηκε ότι οι κοινωνικοί εταίροι είχαν εγκρίνει μια δέσμη κοινών μέτρων για την υποστήριξη του συνδυασμού. Ακολούθως τον Ιούλιο του 2008 επιβεβαίωσαν την πρόθεσή τους να αρχίσουν τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 138 της συνθήκης ΕΚ για την «καλύτερη επίτευξη των στόχων της οδηγίας για τη γονική άδεια». Καθόσον δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι οι διαπραγματεύσεις θα αφορούν επίσης και άλλους τύπους αδειών για οικογενειακούς λόγους, όπως η άδεια πατρότητας, η άδεια υιοθεσίας και η άδεια για τη φροντίδα άλλων μελών της οικογένειας, η Επιτροπή δεν προτίθεται να υποβάλει προτάσεις σχετικά με τη γονική άδεια ή με άλλους τύπους αδειών για οικογενειακούς λόγους σ' αυτό το στάδιο. Οι κοινωνικοί εταίροι επιβεβαίωσαν, εντούτοις, ότι δεν προτίθενται να εξετάσουν την άδεια μητρότητας κατά τις διαπραγματεύσεις τους.

3.1.1. Αναθεώρηση της οδηγίας 92/85/ΕΟΚ για την προστασία της μητρότητας

Η άδεια μητρότητας διαφέρει από τους άλλους τύπους αδειών για οικογενειακούς λόγους για τον προφανή λόγο ότι μπορεί να ληφθεί μόνον από τη μητέρα. Η Επιτροπή κρίνει σκόπιμο να υποβάλει πρόταση²¹ τώρα, έτσι ώστε όταν οι κοινωνικοί εταίροι είναι έτοιμοι να επανεξετάσουν τη γονική άδεια να έχουν μια ένδειξη της ελάχιστης άδειας την οποία θα μπορούσε να δικαιούται η μητέρα και των προϋποθέσεων που θα τη διέπουν μετά από μια αναθεώρηση της οδηγίας. Οι προτάσεις αυτές είναι οι εξής:

- να αυξηθεί η ελάχιστη άδεια μητρότητας από 14 σε 18 εβδομάδες (σύμφωνα με τη σύσταση της ΔΟΕ)·
- να αυξηθεί η ευελιξία για τις γυναίκες να αποφασίζουν εάν θα λάβουν την άδειά τους μητρότητας πριν ή μετά τον τοκετό·
- βελτιωθεί η προστασία της απασχόλησης για τις γυναίκες στη διάρκεια της άδειας μητρότητας ή μετά από αυτήν.

Τα μέτρα αυτά αναμένεται να διευκολύνουν τις γυναίκες να παραμείνουν στην αγορά εργασίας μετά την άδεια μητρότητας, δεδομένου ότι μπορεί να είναι ευκολότερο για τις γυναίκες να επιστρέψουν στην αγορά εργασίας μετά από μια πιο μακροχρόνια άδεια μητρότητας παρά μετά τη λήψη γονικής άδειας για τη φροντίδα του ακόμη πολύ μικρού παιδιού τους όπως συμβαίνει με τις συντομότερες περιόδους άδειας μητρότητας. Επιπλέον, η απόφαση επιστροφής στην εργασία διευκολύνεται εάν τα δικαιώματα απασχόλησης της γυναίκας γίνονται σεβαστά. Η βελτίωση των διατάξεων σχετικά με την άδεια και την πληρωμή κατά τη διάρκεια της αυτής, καθώς και η ενίσχυση των δικαιωμάτων απασχόλησης

---

²¹ COM(2008) 600.

θα βοηθήσουν στο συνδυασμό της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής και θα βελτιώσουν τη συμμετοχή των γυναικών με παιδιά στην αγορά εργασίας.

3.1.2. Περαιτέρω προτάσεις σχετικά με την άδεια για οικογενειακούς λόγους

Σε επιστολή της 10ης Ιουλίου 2008 οι κοινωνικοί εταίροι ανήγγειλαν ότι ανέμεναν να αρχίσουν οι διαπραγματεύσεις το Σεπτέμβριο. Στο τέλος της περιόδου που καθορίζεται από τη Συνθήκη για τέτοιες διαπραγματεύσεις (εννέα μήνες, με δυνατότητα παράτασης κατόπιν συμφωνίας), η Επιτροπή, εφόσον το ζητήσουν οι κοινωνικοί εταίροι, αναλαμβάνει την απαραίτητη δράση για να προσδώσει νομική ισχύ στη νέα συμφωνία εγκρίνοντάς την υπό μορφή πρότασης οδηγίας. Εάν οι διαπραγματεύσεις δεν καταλήξουν σε νέα συμφωνία όπως προβλέπεται στο έγγραφο για το δεύτερο στάδιο της διαβούλευσης, η Επιτροπή θα υποβάλει ενδεχομένως προτάσεις για να συμπληρώσει την ισχύουσα νομοθεσία στον τομέα του συνδυασμού.

Η Επιτροπή διεξήγαγε αξιολόγηση αντίκτυπου²² σχετικά με όλες τις νομοθετικές επιλογές που περιγράφηκαν στο έγγραφο για το δεύτερο στάδιο διαβούλευσης του 2007 το οποίο διαβιβάστηκε στους κοινωνικούς εταίρους. Αν και η Επιτροπή περιορίζει σήμερα το πεδίο της πρότασής της στην άδεια μητρότητας, η αξιολόγηση των άλλων επιλογών θα μπορούσε να βοηθήσει τους κοινωνικούς εταίρους στις διαπραγματεύσεις τους.

3.2. Ίση μεταχείριση των αυτοαπασχολούμενων και των συμβοηθούτων/ουσών συζύγων τους.

Η εξισορρόπηση της οικογενειακής και της επαγγελματικής ζωής αποτελεί πρόκληση όχι μόνο για τους άνδρες και τις γυναίκες που απασχολούνται από άλλα πρόσωπα, αλλά και για τους αυτοαπασχολούμενους και τους συζύγους τους που τους βοηθούν στα επαγγέλματα ή τις επιχειρήσεις τους. Η οδηγία 86/613/ΕΟΚ καθιέρωσε την αρχή ότι η ίση μεταχείριση δεν περιορίζεται στους μισθωτούς εργαζομένους. Αναγνώρισε επίσης την ανάγκη να προβλεφθούν μέτρα συμφιλίωσης, ιδίως σχετικά με τη μητρότητα.

Η οδηγία είχε περιορισμένο αντίκτυπο και η ασαφής διατύπωσή της καθιστά δύσκολη την επιβολή της. Εντούτοις, η ανάγκη δράσης σ' αυτό τον τομέα, που επιτείνεται από την αυξανόμενη αναγνώριση της ανάγκης να αντιμετωπιστεί το χάσμα των φύλων ως προς την επιχειρηματικότητα, είναι μεγαλύτερη από κάθε άλλη φορά. Ένας λόγος αυτού του χάσματος είναι ίσως η πενιχρή κοινωνική προστασία - αν όχι η πλήρης έλλειψη αυτής - που προβλέπεται για τις αυτοαπασχολούμενες γυναίκες, ιδιαίτερα όσον αφορά την προστασία της μητρότητας²³. Περίπου 11% των αυτοαπασχολούμενων στηρίζονται στη βοήθεια των συζύγων για τη διαχείριση της οικογενειακής επιχείρησης. Ένα τρίτο των συμβοηθούτων/ουσών συζύγων εργάζονται περισσότερο από 25 ώρες την εβδομάδα και όμως δεν προβλέπεται ακόμη καμία προστασία για τα άτομα αυτά σε περίπτωση διαζυγίου από τον αυτοαπασχολούμενο εταίρο τους ή θανάτου αυτού/αυτής.

---

²² SEC(2008) 2526.

²³ Έγγραφο εργασίας του προσωπικού της Επιτροπής SEC (2008) 2101 - Η αξιολόγηση αντίκτυπου που συνοδεύει την ανακοίνωση της Επιτροπής «προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις» (Think Small First): Ένας νόμος για τις μικρές επιχειρήσεις στην Ευρώπη - COM (2008) 394.

Η Επιτροπή αποφάσισε να προτείνει την κατάργηση της οδηγίας 86/613/ΕΟΚ και την πρόταση νέας οδηγίας για να επιτευχθούν αποτελεσματικότερα οι στόχοι που τέθηκαν από την αρχική οδηγία. Οι κύριες προτάσεις²⁴ είναι:

- οι γυναίκες αυτοαπασχολούμενες εργαζόμενες και συμβοηθούσες σύζυγοι ή σύντροφοι πρέπει να δικαιούνται, μετά από αίτημά τους, την ίδια άδεια μητρότητας η οποία προβλέπεται για τις απασχολούμενες βάσει του κοινοτικού δικαίου στην οδηγία 92/85/ΕΟΚ·
- μετά από αίτημά τους, οι συμβοηθούμενες/ούσες σύζυγοι ή σύντροφοι εφόσον αναγνωρίζεται από την εθνική νομοθεσία πρέπει να είναι σε θέση να υπάγονται στο ίδιο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης με τους αυτοαπασχολούμενους εργαζομένους, υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν για τους αυτοαπασχολούμενους εργαζομένους.

Αυτές οι αλλαγές αναμένεται να ελαττώσουν το αντικίνητρο που εμποδίζει τις γυναίκες να γίνουν αυτοαπασχολούμενες και να ενισχύσουν την ευάλωτη θέση των συμβοηθούμενων/ουσών συζύγων.

3.3. Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή των στόχων φροντίδας των παιδιών από τα κράτη μέλη

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης του 2002 ώθησε τα κράτη μέλη να άρουν τα αντικίνητρα στη συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό με την προοπτική να παρασχεθεί φροντίδα μέχρι το 2010 στο 90% τουλάχιστον των παιδιών μεταξύ τριών ετών και ηλικίας εγγραφής στο σχολείο και στο 33% τουλάχιστον των παιδιών κάτω των τριών ετών. Αυτοί οι στόχοι έχουν καταστεί αναπόσπαστο μέρος της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση και της ατζέντας της Λισαβόνας.

Σε έκθεση που συνοδεύει την παρούσα ανακοίνωση, η Επιτροπή επισημαίνει ότι:

- τα περισσότερα κράτη μέλη δεν είναι σε θέση να επιτύχουν τους στόχους, ειδικά για τα παιδιά κάτω των τριών ετών·
- όπου υπάρχουν υποδομές, αυτές είναι συχνά δαπανηρές ή οι ώρες λειτουργίας τους δεν είναι συμβατές με την απασχόληση πλήρους χρόνου ή τα επαγγέλματα με άτυπες ώρες·
- η ποιότητα των υποδομών (προσόντα του προσωπικού και αναλογία προσωπικού/παιδιών, για παράδειγμα) θα μπορούσε να αποτρέψει τους γονείς από τη χρησιμοποίησή τους.

Σε μια πρόσφατη επιστολή προς την Επιτροπή οι κοινωνικοί εταίροι εξέφρασαν την ανησυχία τους ότι οι στόχοι της Βαρκελώνης δεν θα επιτευχθούν και, παρόλο που αναγνωρίζουν ότι η αρχική αρμοδιότητα ανήκει στις δημόσιες αρχές των κρατών μελών, πρότειναν να μπορούν οι κοινωνικοί εταίροι να διαδραματίζουν έναν ρόλο υποστήριξης.

Σύμφωνα με την προαναφερθείσα έκθεση σχετικά με την πρόοδο προς την επίτευξη των στόχων φροντίδας των παιδιών, η Επιτροπή:

- θα ελέγχει τη συνέχεια που θα δίδεται στις πολιτικές των κρατών μελών σ' αυτό τον τομέα σύμφωνα με τη στρατηγική για την ανάπτυξη και την απασχόληση, την οποία θα

---

²⁴ COM(2008) 601.

υποστηρίζει με συγκρίσιμες και επικαιροποιημένες στατιστικές και, εάν είναι απαραίτητο, θα απευθύνει συστάσεις σ' εκείνες τις χώρες στις οποίες η εφαρμογή της είναι ανεπαρκής·

- θα αναλύει την ανάπτυξη των υπηρεσιών παροχής φροντίδας παιδιών και της συγκεκριμένης συμβολής τους στην ισότητα των φύλων, ιδιαίτερα στην ετήσια έκθεση σχετικά με την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών σε κάθε Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της άνοιξης·
- θα προωθεί τις ανταλλαγές ορθής πρακτικής σ' αυτό τον τομέα και θα ενθαρρύνει την έρευνα για θέσεις εργασίας στον τομέα της φροντίδας των παιδιών·
- θα προάγει την ανάπτυξη των προσιτών οικονομικά υπηρεσιών ποιοτικής φροντίδας των παιδιών, επίσης και με την πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων της πολιτικής της ΕΕ για τη συνοχή, σε συνεργασία με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη (κράτη μέλη και κοινωνικοί εταίροι).

3.4. Λοιπή δράση

Όπως αναφέρεται στην ενότητα 2, διάφοροι στόχοι πολιτικής συνδέονται άμεσα με τις πολιτικές συνδυασμού. Παραδείγματος χάριν, στον τομέα της δημογραφικής ανανέωσης, η καθιέρωση μιας ομάδας εμπειρογνομόνων στα δημογραφικά θέματα και της ευρωπαϊκής συμμαχίας για τις οικογένειες θα υποκινήσει τη συζήτηση και τις ανταλλαγές σε θέματα συνδυασμού.

Εντούτοις, τα μέτρα συμφιλίωσης θα εξακολουθήσουν να συγκλίνουν πρώτιστα στην ισότητα των φύλων, δεδομένου ότι ο αποτελεσματικός συνδυασμός αποτελεί προϋπόθεση για την οικονομική ανεξαρτησία με ίσους όρους, που είναι η πρώτη προτεραιότητα του χάρτη πορείας. Η Επιτροπή ετοιμάζει τώρα την ενδιάμεση έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του χάρτη πορείας. Τα δύο προγράμματα εργασίας για τον χάρτη πορείας για τα έτη 2007 και 2008²⁵ ήδη δείχνουν ότι η Επιτροπή σημειώνει σημαντική πρόοδο στην εφαρμογή των μέτρων που καθορίζονται σ' αυτόν, όμως απαιτείται μεγαλύτερη δέσμευση από όλους τους ενδιαφερομένους για την αποτελεσματικότερη ένταξη της διάστασης της ισότητας των φύλων στις κοινωνικές και οικονομικές πολιτικές.

Για να ενισχυθεί η γνώση των πολιτικών συνδυασμού και τα αναλυτικά εργαλεία για την αξιολόγησή τους, η Επιτροπή:

- θα ενθαρρύνει τις ανταλλαγές και τη διάδοση της ορθής πρακτικής μεταξύ των κρατών μελών, με επίκεντρο της προσοχής για το 2008 την παροχή φροντίδας των παιδιών και τα μέτρα για την αντιμετώπιση της έλλειψης ισορροπίας μεταξύ των φύλων ως προς τη χρήση της άδειας για οικογενειακούς λόγους·
- θα προωθήσει τη χρήση από τα κράτη μέλη και άλλους φορείς των εγχειριδίων που εκδόθηκαν από την Επιτροπή το 2007 και το 2008 για την ένταξη της διάστασης της ισότητας των φύλων στις πολιτικές για την απασχόληση, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική προστασία²⁶.

²⁵ SEC 2007(537) και SEC(2008)338.

²⁶ http://ec.europa.eu/employment_social/gender_equality/gender_mainstreaming/tools_en.html.

- θα συνεχίσει να αναπτύσσει, μαζί με τα κράτη μέλη, μια κοινή πανευρωπαϊκή βάση για έγκαιρες, συγκρίσιμες και κατάλληλες στατιστικές όσον αφορά το συνδυασμό της επαγγελματικής, της οικογενειακής και της ιδιωτικής ζωής, και ιδιαίτερα όσον αφορά τη φροντίδα των παιδιών, τις εύκαμπτες διευθετήσεις του χρόνου απασχόλησης και τη χρήση άδειας για οικογενειακούς λόγους.

Τέλος, με την πολιτική συνοχής της ΕΕ (ιδιαίτερα με τη βοήθεια του ευρωπαϊκού κοινωνικού Ταμείου) θα εξακολουθήσουν να συγχρηματοδοτούνται οι πρωτοβουλίες σε εθνικό και τοπικό επίπεδο για την προαγωγή του συνδυασμού, παραδείγματος χάριν με την παροχή της υποστήριξης για τις υπηρεσίες φροντίδας των παιδιών και άλλων εξαρτωμένων ατόμων, για την κατάρτιση και τα προσόντα των εργαζομένων για τη φροντίδα των παιδιών και για τους εργοδότες που προσφέρουν διακοπή σταδιοδρομίας στους μισθωτούς τους, φροντίδα των παιδιών και άλλες υπηρεσίες υποστήριξης της οικογενείας.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η Επιτροπή θεωρεί ότι η καλύτερη υποστήριξη των μέτρων συνδυασμού θα επιτρέψει στους άνδρες και τις γυναίκες να έχουν μεγαλύτερη επιλογή για την εξισορρόπηση της εργασίας και της ιδιωτικής πλευράς της ζωής τους και θα συμβάλει επίσης στην επίτευξη σημαντικών πολιτικών στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κυρίως όσον αφορά την ανάπτυξη και την απασχόληση, την κοινωνική ένταξη των ευάλωτων ομάδων και την ισότητα των φύλων.

Η βελτίωση και ο εκσυγχρονισμός του ευρωπαϊκού κανονιστικού πλαισίου που πρέπει να επιτευχθεί με τις προτάσεις που συνοδεύουν την παρούσα ανακοίνωση και τις διαπραγματεύσεις που προωθούνται από τους κοινωνικούς εταίρους θα επιτρέψουν στις γυναίκες για να επιτύχουν μεγαλύτερη οικονομική ανεξαρτησία και θα ενθαρρύνουν τους άνδρες να διαδραματίζουν μεγαλύτερο ρόλο στην οικογενειακή ζωή. Η δράση σε κοινοτικό επίπεδο που καθορίζει τις ελάχιστες υποχρεώσεις για τη βελτίωση του συνδυασμού της επαγγελματικής, της οικογενειακής και της ιδιωτικής ζωής είναι απαραίτητη και κατάλληλη για να επιτευχθούν ο κοινοτικός στόχος της ισότητας των φύλων και οι στόχοι της στρατηγικής της Λισαβόνας.

Την αρχική αρμοδιότητα για την ανάπτυξη και την προαγωγή των μέτρων συνδυασμού έχουν τα κράτη μέλη. Η Επιτροπή επομένως τα καλεί να εγγυηθούν την εφαρμογή αυτών των μέτρων με τρόπο που επιτρέπει στις γυναίκες και στους άνδρες πραγματικές επιλογές. Ιδιαίτερα, η Επιτροπή ωθεί τα κράτη μέλη να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για να καλυφθεί η σημαντική καθυστέρηση στην επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί για την παροχή φροντίδας των παιδιών.